

metra dolgo bombaževo nit, ki jo trikrat preganejo. Tako preganjeno nit pomočijo v vino, da je z njim napojena. Potem jo pa vtaknejo tako v vino, da mahata oba konca, ali pa tudi en sam konec (*d*) iz kozarčka. In glej! Na vsakem koncu iz vina visečih niti se nabere debela kapljica vina, ki pade na poveznjeni kozarec in se po njem vali nizdoli do robu, kjer sta oba kozarca strnjena. Zdaj pa oče primejo poveznjeni kozarec in ga toliko v stran premaknejo, da nastane med robovama spodnjega in poveznjenega kozarca majhna špranja, ki pa ne sme biti tolika, da bi zamogla voda iz poveznjenega kozarca. In v ti špranji se zbirajo vse vinske kapljice, ki pritekajo iz bombaža po kozarcu, gredo skozi njo in se v vodi vzdigujejo na vrh. Kmalu je izkapalo vse vino iz »žganjarčka« in se namestilo vrhu vode poveznjenega kozarca, ne da bi bila voda kaj pobarvana od črnega vina.

France in Danica se nista mogla dovolj načuditi temu prirodnemu pojavu in nista mogla razumeti, zakaj kaplja vino po nitkah iz kozarca in zakaj se potem v vodi zopet vzdigujejo na površje. Ko so oče to zapazili, reko jima: »Vidim, da ne umeta, zakaj se vse to tako lepo vrši, in zato vama hočem to prikazen razložiti. Glejta, te bombaževe niti so sestavljene iz samih jako, jako tankih cevic, po katerih se vino, ali pa vsaka druga tekočina sama vzdiguje in na doli visečem koncu zunaj kozarčka pa zopet odteka. Ker je pa vino lažje od vode, se pa v vodi vzdiguje na površje in plava kakor olje po vodi. Voda, ki jo vino iz poveznjenega kozarca izpodriva, pa odteka na nasprotni strani iz nizdoli obrnjene špranje in se nabira na podstavljenem krožniku. Upam, da sedaj razumeta. Natančneje o vzrokih tega prirodnega pojava pa se bosta še učila v šoli.«

Francek in Danica sta z največjim zadovoljstvom zahvalila dobrega očeta, ker so jima pokazali zopet nekaj novega.

Dragi čitateljčki, če vas veseli, pa sami poizkusite, kar ste tu brali. Prepričali se boste, če boste ravnali oprezno in natančno, da se vam tudi posreči.

Stric Blaž.

Po »Rokovnjačih« napisal Lazar Rastiž.

Ali ga vidite strica Blaža, kako se mu smeje ves tolsti obraz, kako se mu svetijo majhne oči in kako kaže od dobre volje svoje črne zobel! V rokah drži veliko čašo, polno najboljšega vinca, in veseleč se bodočega užitka, teska z jezikom, češ: »Ah, to je kapljica!«

Stric Blaž je rad pil, in vino mu je bilo najljubša stvar na svetu. Zjutraj, ko se je prebudil, je molil k Bogu: »Daj mi danes moje vsakdanje vince!« — In preden se je zvečer zaril na svislih v seno, so šepetale njegove ustnice: »Bog, še jutri naj ne mine dan brez požirka vina!«

Da, da, stric Blaž je rad pil in največ časa je prebil v gostilnici. Tam na Rovih pri Hudmanovi Jeri je presedel stric Blaž vse popoldneve in šele

pozno zvečer jo je prikolovratil domov. Takrat pa je imel Blaž nekam trde noge in prav nevarno se je majal. In pomaknil si je svoj široki klobuk na uho, zavriskal iz vseh pljuč, da je odmevalo tja dolj do Kamnika, ter zapel:

»Za čašo vinca rujnega
pošten kristjan življenje da!«

Toda ne mislite, da je bil stric Blaž kak nepridiprav in nebodigatreba! O, dokler je bil mlad, je bil priden ratar, ki je robotal od zore do mraka. Sestra, ki je bila omožena na Mozolovini, ga je imela rada, saj sta se z njenim možem prav dobro razumela. Blaž in svak Mozol sta delala vsak dan za štiri druge. Zato pa je bila Mozolovina bogata in spoštovana kakor nobeno kmetiško posestvo devet far naokolo.

Toda svak Mozol je umrl; sestra je ostala sama, in Blaž je prevzel vodstvo gospodarstva. In tedaj je bil še pridnejši, še delavnejši. In hodil je rad v cerkev ter rad molil, kakor se spodobi dobremu kristjanu.

Toda nakrat se je vse izpremenilo. Prišli so namreč v deželo Francozi. Pregnali so cesarske vojake, zasedli mesta in trge ter obirali kmeta. Vse so mu pobrali, kar se je le dalo vzeti in odnesti. Davki pa so bili za kmete neznosni, saj so jih morali plačevati na vse strani, avstrijskemu cesarju Francu in francoskemu cesarju Napoleonu.

Tudi Mozolovina je trpela mnogo. Strica Blaža pa je to bolelo, in svojo žalost si je hotel utopiti v vinu. In zahajal je dan na dan k Hudmanovi Jeri tja gor na Rove, popival ter prepeval:

»Za čašo vinca rujnega
pošten kristjan življenje da.«

In tako je postal lenuh in pijanec!

Sestra pa mu ni hotela dajati ničesar več. Samo jed je dobival še pri hiši in pa ležišče je smel imeti tam na svojih svilih v dišečem senu.

Ali stric Blaž si je znal pomagati! Skrivaj je ujel kje kako kokoš ali raco, jo stisnil pod suktnjo ter jo prodal Hudmanovi Jeri. In potem je pil nekaj dni zopet ter pel in vriskal.

No, ljudje so ga imeli vendarle radi. Saj je bil dovtipnež, kakršnega še ni imela Kranjska, odkar je umrl Pavliha s svojo rdečo »marelo« tam na Jutrovem, kamor je šel dražiti hudobne Turke. Šalil pa se je stric Blaž z vsakomur, kogar je srečal in niti župniku ni prizanesel, če ga je srečal.

Toda kakor Pavliha jo je tudi Blaž izkupil za svoje šale!

V tistih časih se je potikala po Gorenjskem, posebno pa blizu Kamnika, tatinska in roparska tolpa. Bili so to Rokovnjači. V Črnem grabnu nad Kamnikom, v skalah med goščavo so imeli svoje glavno taborišče.

Francozi so sicer lovili te Rokovnjače in jih mnogo položili, a zatreti vse zalege vendarle niso mogli, dasi so razpisali za ovadbo vsakega Rokovnjača velike vsote denarja.

Stric Blaž pa je slučajno zvedel za troje glavnih Rokovnjačev. In takoj je hitel v Kamnik ter naznanil oblasti imena dotičnih Rokovnjačev. In dobil

je za to ovdabo mnogo denarja! Toda še tisti večer so zvedeli Rokovnjači, da so izdani in da je bil izdajalec pijanec Blaž.

Bilo je že pozno zvečer. Stric Blaž je sedel zopet pri Hudmanovi Jeri, dajal za vino, se bahal z denarjem, ki ga je dobil v Kamniku ter pel in vriskal neprestano, da so Jero bolela ušesa.

Bil je izvrstne volje! In prav tako-le široko, kakor kaže naša slika, je sedel stric Blaž na leseni klopi in v rokah je držal kupico, polno najboljšega vina.

»Jera, vina na mizo«, je kričal, »danes smo baroni, pijemo ga po kroni!«

In vstal je, zavriskal in začel peti:

»Bratci, veseli vsi,
tra - la - la - lá . . .«

Tedaj pa so planili v sobo možje črnih, sajastih obrazov s koli ter ubili Blaža. S kupico v roki je izdihnil stric Blaž svojo dušo, iz žepov pa so se na tleh v krvi ležečemu veseljaku usipali francoski franki — denar izdajalski . . .

Francozi so ujeli Rokovnjače ter jih postrelili za pokopališčem v Ljubljani.

Plavaj, oblaček!

*Plavaj, oblaček,
tja nad goré,
kamor mi hoče
vedno srce!*

*Tebi je dana
lahka perot,
tebi je znana
najbližja pot.*

*V sinje višave
ti mi odptuj,
če se mudi mi,
urno potuj!*

*Srečal na poti
gor do neba,
srečal mi bodeš
angela dva.*

*Prvi mi vzal je
življenja raj,
drugi pa dal mi ga
bode nazaj! —*

*Prvi odnaša
mojo mladost,
srečo življenja,
mojo radost.*

*Drugi pa strune
v rokah ima —
z liro prijazno
se mi smehlja.*

Bogomila.